



**INFORMACJA
O STANIE BEZPIECZEŃSTWA SANITARNEGO
POWIATU ŚREDZKIEGO W ROKU 2019**

Środa Wielkopolska, luty 2020 r.

Spis treści

Wstęp	3
I. Sytuacja epidemiologiczna w zakresie chorób zakaźnych	4
II. Ocena jakości wody przeznaczonej do spożycia	13
III. Stan sanitarny obiektów użyteczności publicznej i miejsc wykorzystywanych do kąpieli	15
IV. Stan sanitarny podmiotów wykonujących działalność leczniczą	20
V. Warunki sanitarno-higieniczne środowiska pracy	21
VI. Warunki sanitarne w szkołach i innych placówkach oświatowo-wychowawczych .	26
VII. Stan sanitarny obiektów żywności i żywienia	30
VIII. Zapobiegawczy nadzór sanitarny	36
IX. Działalność w zakresie oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia	42

WSTĘP

Państwowa Inspekcja Sanitarna (PIS) powołana jest do realizacji zadań z zakresu zdrowia publicznego, w celu ochrony zdrowia ludzkiego przed niekorzystnym wpływem szkodliwości i uciążliwości środowiskowych, zapobieganiu powstawaniu chorób, w tym chorób zakaźnych i zawodowych.

W 2019 r. głównym celem działania PIS było promowanie zdrowego stylu życia, nadzór nad bezpieczeństwem żywności i żywienia oraz bezpieczeństwem zdrowotnym wody, przeciwdziałanie zagrożeniom stwarzanym przez nowe narkotyki i prekursory narkotyków, zapobieganie powstawaniu chorób, szczególnie chorób zakaźnych i zawodowych, poprzez sprawowanie zapobiegawczego i bieżącego nadzoru sanitarnego z zakresu zdrowia publicznego w oparciu o analizę ryzyka zagrożenia zdrowia i życia.

Zadania określone w przepisach prawa, w szczególności w ustawie z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2019 r. poz. 59) w powiecie średzkim realizował Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Środzie Wielkopolskiej (PPIS).

W 2019 r. Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Środzie Wielkopolskiej (PSSE) objęła nadzorem 641 obiektów, na 1 138 znajdujące się w rejestrze. Przeprowadzono 1 492 kontrole sanitarne (2018 r. – 1 370), pobrano do badań laboratoryjnych 358 próbek (2018 r. – 349) oraz wydano 397 decyzji administracyjnych (2018 r. – 381).

System zarządzania w PSSE, wdrożony zgodnie z wymaganiami normy PN-EN ISO/IEC 17020:2012 „Ocena zgodności. Wymagania dotyczące działania różnych rodzajów jednostek przeprowadzających inspekcję”, gwarantuje uzyskiwanie wiarygodnych i rzetelnych wyników kontroli. Skuteczna realizacja zaplanowanych celów jest możliwa dzięki wykwalifikowanej kadrze oraz współpracy z laboratoriami posiadającymi certyfikaty akredytacji.

W 2019 r. kontynuowano nadzór nad czynnym uodpornieniem populacji w ramach Programu Szczepień Ochronnych (PSO). Podejmowano również działania wobec osób uchylających się od wykonania obowiązku szczepień ochronnych.

Realizowano szereg programów edukacyjnych, kampanii informacyjnych i akcji prozdrowotnych skierowanych do mieszkańców powiatu średzkiego.

W ramach działań służących umacnianiu zdrowia społeczeństwa, kontynuowano współpracę z jednostkami administracji zespolonej i niezespolonej.

W przedkładanej informacji o stanie bezpieczeństwa powiatu średzkiego za 2019 r. ujęto ocenę sytuacji epidemiologicznej w zakresie chorób zakaźnych oraz wyniki nadzoru sanitarnego prowadzonego przez PSSE.

I. SYTUACJA EPIDEMIOLOGICZNA W ZAKRESIE CHOROÓB ZAKAŹNYCH

I.1. Sytuacja epidemiologiczna wybranych chorób zakaźnych

W minionym roku sytuację epidemiologiczną w powiecie średzkim w zakresie większości chorób zakaźnych należy ocenić jako zadowalającą.

W związku ze zgłoszeniami zachorowań oraz podejrzeń zachorowań na choroby zakaźne przeprowadzono 130 wywiadów oraz 147 dochodzeń epidemiologicznych.

Tab. 1. Zachorowania na wybrane choroby zakaźne w pow. średzkim w latach 2018-2019

Lp.	Jednostka chorobowa	Rok 2018		Rok 2019	
		Liczba zachorowań	Zapadalność	Liczba zachorowań	Zapadalność
1.	Zatrucia pokarmowe - ogółem - w tym zakażenia Salmonella	2	3,43	5	8,52
2.	Biegunka u dzieci do lat 2	121	8 293,35	125	8 608,81
3.	Krztusiec	6	10,30	2	3,41
4.	Tęžec	-	-	-	-
5.	Odra	-	-	-	-
6.	Różyczka	-	-	-	-
7.	Ospa wietrzna	390	669,67	506	862,54
8.	Świnka (nagminne zapalenie przyusznic)	7	12,02	7	11,93
9.	Gruźlica	8	13,74	4	6,82
10.	Zapalenie opon mózgowych i/lub mózgu - ogółem	5	8,58	2	3,41
11.	Inwazyjna choroba pneumokokowa	1	1,72	4	6,82
12.	Inwazyjna choroba meningokokowa	-	-	-	-
13.	Wirusowe zapalenie wątroby typu B	2	3,43	4	6,82
14.	Wirusowe zapalenie wątroby typu C	9	15,45	3	5,11
15.	Wirusowe zapalenie wątroby typu A	-	-	-	-
16.	Borelioza	10	17,17	13	22,16
17.	Grypa i podejrzenia grypy – ogółem - w tym u dzieci (0-14 lat)	37 417 16 163	64 248,43 159 414,14	35 031 15 710	59 714,65 151 714,15
18.	Grypa (potwierdzona laboratoryjnie) – ogółem - w tym u dzieci (0-14 lat)	1 1	1,72 9,86	8 5	13,64 48,29
19.	Pokąsania przez zwierzęta podejrzane o wściekliznę – profilaktyka wścieklizny	12	20,61	10	17,05

I.1.1. Zatrucia i zakażenia pokarmowe

W roku sprawozdawczym zarejestrowano 5 pojedynczych, hospitalizowanych zatruc pokarmowych wywołanych zakażeniem pałeczkami: *Salmonella Typhimurium*, *Salmonella Enterica Subsp. Enterica BOOHI* oraz *Salmonella Enteritidis*.

W porównaniu z rokiem poprzednim, w grupie dzieci w wieku do 2 lat odnotowano podobną liczbę pojedynczych zachorowań na **biegunkę** - 125 (2018 r. - 121).

Hospitalizowano 49 dzieci. Badania diagnostyczne, przeprowadzone wyłącznie u dzieci leczonych w szpitalu, wykazały zakażenie rotawirusami (24 przypadki), adenowirusami (18 przypadków) oraz norowirusami (1 przypadek). U pozostałych chorych nie ustalono patogenu.

W 2019 r. w powiecie średzkim nie stwierdzono zachorowań na **wirusowe zapalenie wątroby typu A** (2018 r. – 0).

I.1.2. Gruźlica

W 2019 r. zarejestrowano 4 przypadki gruźlicy płuc prątkującej (2018 r. – 8). Zachorowało 2 mężczyzn (50 i 70 lat) i 2 kobiety (obie w wieku 48 lat).

W celu objęcia nadzorem lekarskim, 11 osób ze styczności z chorymi skierowano do lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej (2018 r. – 99).

I.1.3. Wirusowe zapalenie wątroby typu B

W omawianym okresie odnotowano 4 zachorowania na wirusowe zapalenia wątroby typu B o charakterze przewlekłym (2018 r. - 2). Zachorowało 2 mężczyzn (39 i 49 lat) i 2 kobiety (37 i 62 lata), w tym obywatelka Ukrainy. Jeden z mężczyzn był wcześniej zaszczepiony przeciw wzv typu B, drugi obecnie jest w trakcie szczepień. Brak danych o szczepieniu pozostałych osób.

W grupie szczególnie narażonej na zakażenie HBV znalazły się 3 osoby z powodu przeprowadzonych wcześniej zabiegów medycznych w placówkach służby zdrowia (chirurgicznych i stomatologicznych).

Nadzorem epidemiologicznym objęto wszystkie osoby ze styczności z chorymi. Jedną z nich skierowano do lekarza rodzinnego w celu wykonania szczepień przeciw wzv typu B.

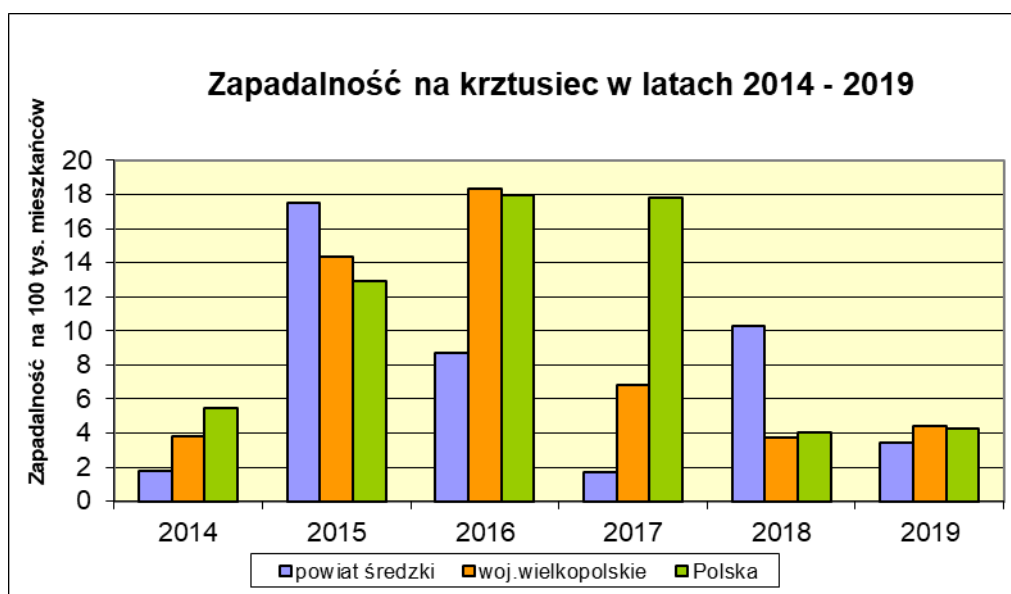
I.1.4. Wirusowe zapalenie wątroby typu C

W 2019 r. zarejestrowano 3 pojedyncze przypadki zachorowania na wirusowe zapalenie wątroby typu C (2018 r. – 9). Zachorowały 2 kobiety (46 i 64 lata) i 1 mężczyzna (56 lat). U chorych przeprowadzono wcześniej różne zabiegi medyczne (chirurgiczne i stomatologiczne). Ustalono, że wszystkie osoby zostały wcześniej zaszczepione przeciw wirusowemu zapaleniu wątroby typu B.

I.1.5. Choroby zakaźne wieku dziecięcego

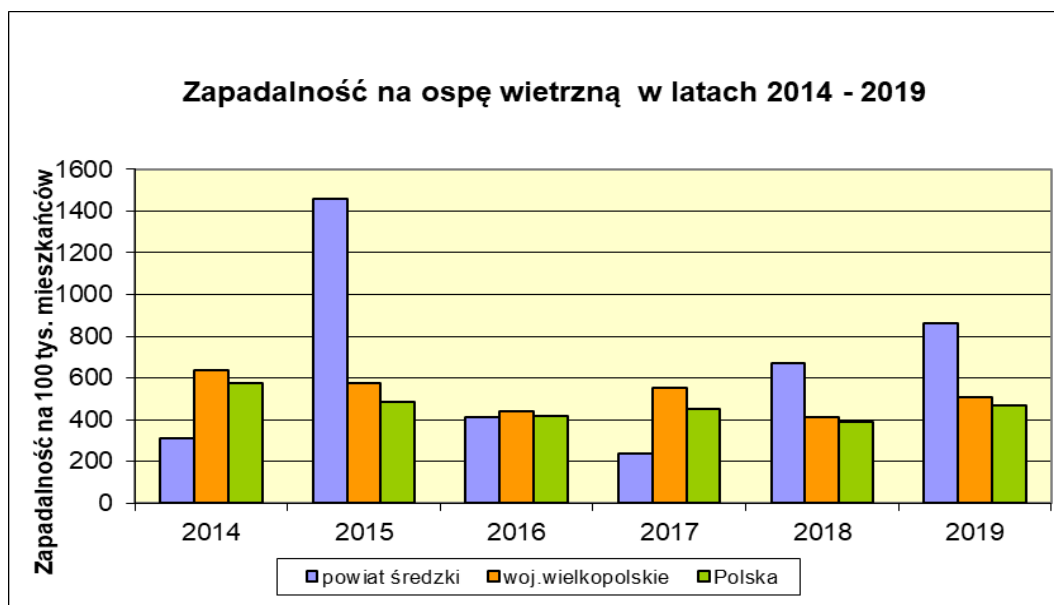
W 2019 r. nie zarejestrowano zachorowań na **odrę i różyczkę** (2018 r. – 0). Odnotowano 2 zachorowania na **krztusiec** (2018 r. – 6). Chorzy byli w wieku 2 i 56 lat. Dziecko było wcześniej zaszczepione przeciw krztuścowi 4 dawkami. Z relacji drugiej osoby chorej wiadomo, że wykonano u niej pełne szczepienie, zgodnie z PSO, brak natomiast dokumentacji szczepienia.

Rys. 1. Zapadalność na krztusiec w pow. średzkim, woj. wielkopolskim i w Polsce w latach 2014-2019



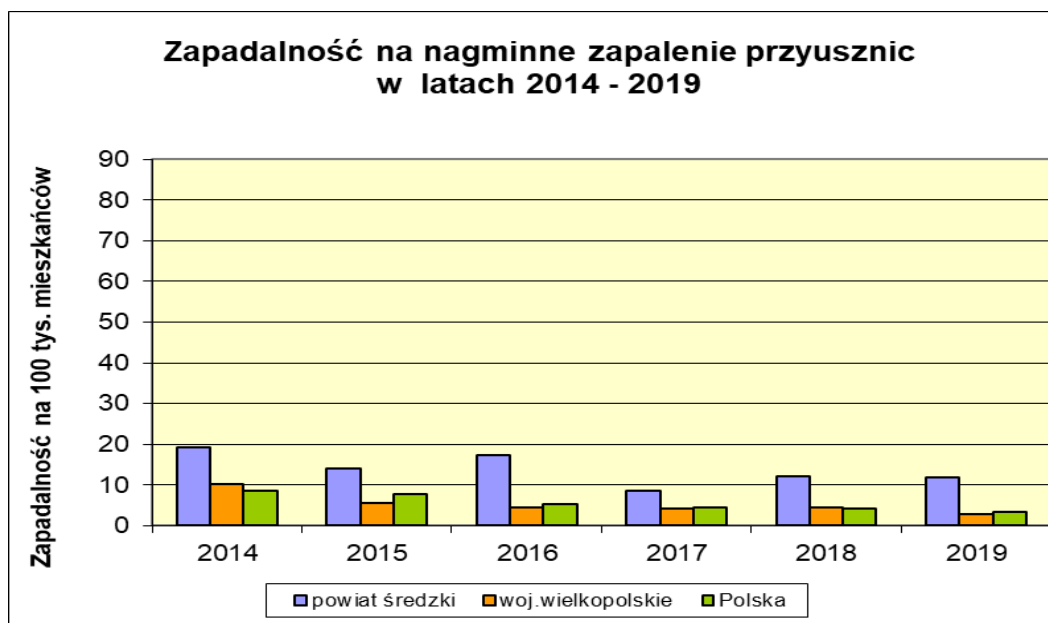
W roku sprawozdawczym zaobserwowano znaczny wzrost zachorowań na **ospę wietrzną** – 506 (2018 r. – 390). Zachorowały 263 osoby płci męskiej i 243 osoby płci żeńskiej. W Środzie Wielkopolskiej wystąpiło 155 zachorowań, na obszarze wiejskim - 351. Z powodu powikłań hospitalizowano 4 osoby. Większość zachorowań (385) odnotowano w pierwszym półroczu 2019 r. Chorowały głównie dzieci w wieku 0 - 9 lat (87% zachorowań). Wśród chorych zarejestrowano 1 osobę zaszczepioną przeciw ospie wietrznej 2 dawkami szczepionki.

Rys. 2. Zapadalność na ospę wietrzną w pow. średzkim, woj. wielkopolskim i w Polsce w latach 2014-2019



Od kilku lat sytuacja epidemiologiczna zachorowań na **świnkę (nagminne zapalenie przyusznic)** na terenie powiatu średzkiego kształtuje się korzystnie. W 2019 r. zachorowało 7 osób (2018 r. – 7). Zachorowały 2 osoby płci męskiej i 5 osób płci żeńskiej, w tym 3 dzieci i 4 osoby dorosłe. Jedno zachorowanie wystąpiło na terenie Środy Wielkopolskiej, pozostałe - na terenie wiejskim. Jednego chorego hospitalizowano z powodu powikłań. Ustalono, że 3 osoby zaszczepiono wcześniej 1 dawką, a 1 osobę - 2 dawkami szczepionki.

Rys. 3. Zapadalność na świnkę w pow. średzkim, woj. wielkopolskim i w Polsce w latach 2014-2019



I.1.6. Zachorowania na grypę

Analiza sytuacji epidemiologicznej grypy dokonywana jest na podstawie liczbowych zgłoszeń zachorowań oraz podejrzeń zachorowań na grypę, dokonywanych cotygodniowo przez podmioty lecznicze. W 2019 r. w powiecie średzkim zarejestrowano zgon mężczyzny (79 lat) z powodu powikłań w przebiegu grypy typu A (2018 r. - 0).

Tab. 2. Liczba zachorowań i podejrzeń zachorowań na grypę zarejestrowanych w pow. średzkim w latach 2017-2019

Lp.	Rok	Liczba zachorowań ogółem	Liczba zachorowań u dzieci (0-14 lat)	Liczba hospitalizacji z powodu powikłań	Liczba zgonów
1.	2017	31 804	13 234	53	0
2.	2018	37 417	16 163	48	0
3.	2019	35 031	15 710	67	1

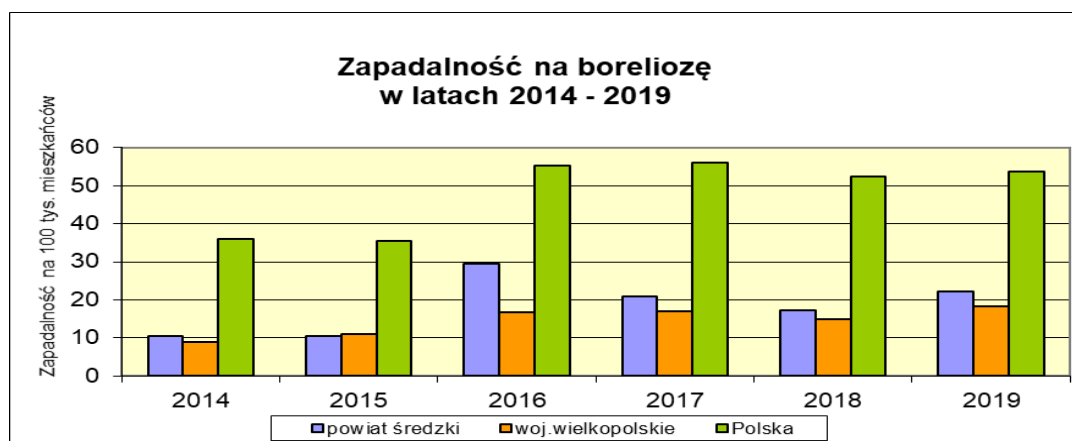
I.1.7. Zachorowania na inwazyjną chorobę meningokokową (ICHM)

W roku sprawozdawczym, podobnie jak w roku poprzednim, nie odnotowano przypadków inwazyjnej choroby meningokokowej.

I.1.8. Borelioza

W 2019 r. zarejestrowano 13 potwierdzonych zachorowań na boreliozę (2018 r. – 10). Zachorowało 7 osób płci męskiej i 6 osób płci żeńskiej. U 12 chorych wystąpił rumień wędrujący, natomiast w 1 przypadku - postać stawowa boreliozy. Hospitalizowano 1 osobę. U trzech osób do kontaktu z kleszczem doszło na terenie powiatu średzkiego (w przydomowym ogrodzie, lesie oraz na działce), pozostałe osoby nie pamiętały kontaktu z kleszczem. Nie stwierdzono przypadku narażenia zawodowego.

Rys. 4. Zapadalność na boreliozę w pow. średzkim, woj. wielkopolskim i w Polsce w latach 2014-2019



I.1.9. Zakażenia HIV i zachorowania na AIDS

W 2019 r. na terenie powiatu średzkiego zarejestrowano 2 nowo wykryte zakażenia HIV u kobiet w wieku 37 i 38 lat. W roku sprawozdawczym odnotowano zgon obywatelki Ukrainy (38 lat) z powodu AIDS (2018 r. - 0).

Szczegółowy rejestr osób zakażonych wirusem HIV oraz chorych na AIDS prowadzi Wojewódzka Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Poznaniu (WSSE).

I.1.10. Pokąsania przez zwierzęta podejrzane o wściekliznę

W roku sprawozdawczym zgłoszono 76 przypadków pokąsań przez zwierzęta podejrzane o zakażenie wirusem wścieklizny (2018 r. - 83), w tym 2 przez zwierzęta dzikie (szczury) oraz 1 przez konia. Szczepienia przeciw wściekliznie podjęto u 10 osób (2018 r. - 12 osób). Nie zarejestrowano hospitalizacji związanej z narażeniem na wściekliznę.

I.2. Nadzór epidemiologiczny nad zakażeniami szpitalnymi, drobnoustrojami alarmowymi oraz ogniskami zakażeń szpitalnych

Na terenie powiatu średzkiego funkcjonują 2 szpitale, oba w Środzie Wielkopolskiej:

- Szpital Średzki Serca Jezusowego Sp. z o. o., ul. Żwirki i Wigury 10, podlegający nadzorowi Wielkopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego (WPWIS),
- NSZOZ „MEDICUS”, pl. Armii Poznań 3, podlegający nadzorowi PPIS.

Zgodnie z ustawą z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. z 2019 r. poz. 1239 ze zmianami), każdy szpital jest obowiązany złożyć do organu Państwowej Inspekcji Sanitarnej tzw. „Raport roczny o zakażeniach zakładowych i drobnoustrojach alarmowych”.

Według raportu, w 2018 r. w szpitalu NSZOZ „MEDICUS” hospitalizowano 1 615 pacjentów leczonych wyłącznie zabiegowo. Nie odnotowano zakażeń wywołanych biologicznymi czynnikami chorobotwórczymi, a tym samym - ognisk zakażeń szpitalnych.

W 2019 r. w tej placówce przeprowadzono 2 kontrole sanitarne, w tym 1 z zakresu monitorowania zakażeń szpitalnych.

I.3. Szczepienia ochronne

PSSE uczestniczy w realizacji PSO prowadząc dystrybucję szczepionek (przeznaczonych do szczepień obowiązkowych) oraz nadzór nad warunkami przechowywania

preparatów szczepionkowych i wykonawstwem wszystkich szczepień w podmiotach leczniczych.

W 2019 r. do punktów szczepień przekazano 12 695 sztuk szczepionek o łącznej wartości 434 023,07 zł (2018 r. – 12 747 sztuk o wartości 500 033,59 zł).

W roku sprawozdawczym w realizacji PSO na terenie powiatu średzkiego brały udział następujące podmioty lecznicze:

- 11 poradni lekarza rodzinnego (2018 r. – 11),
- NZOZ „Chirurgia i Ortopedia Średzka”,
- Szpital Średzki Serca Jezusowego Sp. z o. o.

Na polecenie WPWIS w Poznaniu, w Szpitalu Średzkim Serca Jezusowego Sp. z o.o. w Środzie Wielkopolskiej przeprowadzono kontrolę tematyczną, dotyczącą oceny wykonawstwa szczepień ochronnych w Szpitalnym Oddziale Ratunkowym, Oddziale Noworodkowym, Poradni Chirurgii Ogólnej oraz Poradni Lekarza Rodzinnego POZ.

W 2019 r. w trakcie kontroli sanitarnych w placówkach, wykonujących szczepienia na terenie powiatu średzkiego, nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie wykonawstwa szczepień ochronnych, transportu, przechowywania i przestrzegania terminów ważności preparatów szczepionkowych.

I.3.1. Bezpieczeństwo preparatów szczepionkowych

Wszystkie placówki wykonujące szczepienia ochronne na terenie powiatu średzkiego posiadają elektroniczny system monitoringu temperatury (ESMT). Szpital średzki oraz 2 przychodnie mają własne agregaty prądotwórcze.

W magazynie PSSE oba urządzenia chłodnicze posiadają zainstalowany ESMT. System posiada funkcję rejestru temperatury (w 2 miejscach w każdej chłodziarce), przesyłania danych, gromadzenia ich na elektronicznym nośniku danych (z możliwością ich wydruku).

W ramach postępowania zabezpieczającego na wypadek awarii zasilania elektrycznego lodówek do przechowywania szczepionek, PSSE posiada:

- gwarancje Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej (podłączenie mobilnego agregatu prądotwórczego),
- porozumienie ze Szpitalem Średzkim Serca Jezusowego Sp. z o.o. w Środzie Wielkopolskiej (możliwość transportu szczepionek do szpitala i przechowania ich w lodówce podłączonej do awaryjnego zasilania energetycznego),

- instrukcję wewnętrzną dotyczącą monitoringu warunków przechowywania szczepionek oraz zasad postępowania w przypadku wystąpienia awarii lodówek do przechowywania szczepionek lub zasilania elektrycznego.

I.3.2. Niepożądane odczyny poszczepienne (NOP)

W 2019 r. zgłoszono 11 przypadków NOP, wszystkie o charakterze łagodnym (2 po szczepieniu BCG oraz 9 po szczepieniu innym, niż BCG). Wszystkie dotyczyły dzieci w wieku od 2 miesiąca życia do 7 lat.

W trakcie dochodzenia epidemiologicznego ustalono, że w 2 przypadkach szczepienia wykonano preparatami, zakupionymi w aptece i dostarczonymi przez rodziców do punktu szczepień (preparaty skojarzone). W pozostałych przypadkach szczepionki pochodziły z magazynu PSSE. Użyto szczepionek z aktualną datą ważności, transportowanych i przechowywanych z zachowaniem ciągłości łańcucha chłodniczego. Szczepienia wykonano przy użyciu sprzętu jednorazowego, w odpowiednich warunkach sanitarno-technicznych.

I.3.3. Wykonawstwo szczepień ochronnych

W 2019 r. wykonawstwo szczepień obowiązkowych w powiecie średzkim, w zależności od wieku osób podlegających szczepieniom, wynosiło od 89,4 % do 99,5 %.

Od 2019 r. nastąpiła zmiana w PSO polegająca na tym, że drugą (ostatnią) dawkę szczepionki przeciw odrze, śwince i różyczce dzieci otrzymują w 6 roku życia (przedtem - w 10 roku życia).

Ponieważ w 2019 r. w magazynie centralnym Polski, z winy producenta, brakowało szczepionki BCG_10 do szczepień przeciw gruźlicy, w trosce o oszczędne wykorzystanie preparatu (1 fiolka zawiera 10 dawek szczepionki) zalecono tworzenie kohort noworodków w Szpitalu Średzkim, a w poradniach POZ - jednoczasowe szczepienie minimum 7 osób, zapewniając w ten sposób ciągłość szczepień.

W 2019 r. odnotowano nieznaczny wzrost liczby osób, które zaszczepiły się przeciw grypie sezonowej: 2019 r. – 1000 osób, 2018 r. - 842 osoby.

W związku z uchylaniem się od szczepień, w roku sprawozdawczym:

- rozpoczęto prowadzenie postępowań administracyjnych wobec 51 opiekunów prawnych 33 dzieci (2018 r. - 50 opiekunów 27 dzieci),
- wystosowano 65 upomnień (2018 r. - 49),

- przesłano 37 tytułów wykonawczych do Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Poznaniu (2018 r. – 0, z powodu wstrzymania przez urząd przyjmowania kolejnych spraw),
- zakończono prowadzenie 14 spraw (2018 r. – 8).

W 2019 r. na terenie powiatu średzkiego obowiązkowi szczepień ochronnych podlegało 12 592 osób, od momentu urodzenia do ukończenia 19 roku życia. Z rejestrów PPIS wynika, że 155 osób (rodzice, opiekunowie) nadal uchyla się od wykonania obowiązku szczepień u 110 dzieci (stan z 31.12.2019 r.).

II. OCENA JAKOŚCI WODY PRZEZNACZONEJ DO SPOŻYCIA

II.1. Wodociągi publiczne

W roku sprawozdawczym na terenie powiatu średzkiego funkcjonowały 24 wodociągi (2018 r. – 24), produkujące wodę przeznaczoną do zbiorowego zaopatrzenia ludności w wodę do picia, zasilane z ujęć podziemnych.

Wodociąg miejski w Środzie Wielkopolskiej oparty jest na dwóch ujęciach wody, natomiast pozostałe - na jednym ujęciu, które stanowi kilka lub kilkanaście studni działających przemiennie. Studnie na ujęciach wodociągowych są właściwie oznakowane i prawidłowo zabezpieczone przed dostępem osób nieupoważnionych.

Tab. 1. Liczba wodociągów w pow. średzkim w zależności od produkcji wody w 2019 r.

Lp.	Ilość produkowanej wody w m ³ /d	Liczba wodociągów	
		Rok 2018	Rok 2019
1.	<100	3	2
2.	101-1000	20	21
3.	1001-10000	1	1
Razem		24	24

Tab. 2. Wodociągi publiczne i zakładowe w poszczególnych gminach pow. średzkiego w 2019 r.

Lp.	Gmina	Liczba wodociągów	Położenie wodociągów
1.	Środa Wielkopolska	9	Środa Wielkopolska (2 wodociągi), Babin, Brodowo, Jarosławiec, Koszuty, Trzebisławki, Starkówiec Piątkowski, Kijewo
2.	Dominowo	3	Dominowo, Giecz, Murzynowo Kościelne
3.	Krzykosy	3	Pięczkowo, Garby, Młodzikowo
4.	Nowe Miasto n. Wartą	5	Nowe Miasto n. Wartą, Klęka, Chocicza, Chwałęcin, Wolica Nowa
5.	Zaniemyśl	4	Zaniemyśl, Brzostek, Czarnotki, Polwica

W 2019 r. wszystkie wodociągi skontrolowano w zakresie sanitarno – technicznym. Wodociąg publiczny w Wolicy Nowej, z uwagi na zwiększenie produkcji wody, znalazł się w grupie wodociągów produkujących od 101 do 1000 m³/d wody.

W 2 wodociągach (Zaniemyśl i Brzostek) stwierdzono uchybienia w zakresie stanu technicznego, w związku z tym wydano pisma z art. 30 ust. 3 ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2019 r. poz. 59), zalecające ich usunięcie - zalecenia wykonano.

II.2. Jakość wody do picia

II.2.1. Podmioty sprawujące nadzór nad jakością wody

W 2019 r. nadzór nad jakością wody do picia w powiecie średzkim sprawowały równolegle PSSE (w ramach kontroli urzędowej) oraz przedsiębiorstwa wodociągowe (w ramach kontroli wewnętrznej).

II.2.2. Liczba i badanie pobranych próbek wody

Częstotliwość pobierania prób wody w 2019 r. określona została w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017 r. poz. 2294), obowiązującym w roku sprawozdawczym.

W ramach nadzoru sanitarnego pobrano 139 prób wody, w tym 21 prób z wodociągu miejskiego w Środzie Wielkopolskiej. W ramach kontroli wewnętrznej pobrano 134 próby wody w zakresie parametrów fizyko-chemicznych i bakteriologicznych.

Badania wykonywane były w akredytowanych jednostkach: Laboratorium Badania Wody i Gleby WSSE, Laboratorium Miejskiego Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej, Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Chwałkowie, Laboratorium Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Jarocinie, Laboratorium Aquanet Sp. z o.o. w Poznaniu oraz Laboratorium J. S. Hamilton Poland w Poznaniu.

II.2.3. Jakość wody

Minimalne przekroczenia parametrów, które wystąpiły w ciągu roku w kilku wodociągach jednorazowo: fizykochemicznych (chloroformu) oraz mikrobiologicznych (ogólnej liczby mikroorganizmów w temp. 22°C po 72 h, obecność bakterii grupy coli), nie miały wpływu na zdrowie konsumentów. W każdym z tych przypadków PPIS zalecał

doprowadzenie jakości wody do wymogów rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017 r. poz. 2294), a następnie powtórzenie badania w zakresie przekroczonego parametru. We wszystkich przypadkach zalecenia wykonano.

W rocznej ocenie jakości wody przesłanej do przedsiębiorstw wodociągowych PPIS stwierdził, że jakość wody w wodociągach na terenie powiatu średzkiego odpowiadała wymaganiom ww. rozporządzenia.

III. STAN SANITARNY OBIEKTÓW UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ, KĄPIELISKA I MIEJSC OKAZJONALNIE WYKORZYSTYWANYCH DO KĄPIELI

III.1. Pływalnia Miejska w Środzie Wielkopolskiej

Pływalnia Miejska jest obiektem istniejącym od 2001 r. (całorocznym, krytym, ogólnodostępnym), z dużym i małym basenem oraz jacuzzi z hydromasażem (z 3 systemami cyrkulacji niecek basenowych), saunami suchą i parową oraz grota solną.

Rys. 1. Basen mały



Rys. 2. Basen sportowy



Rys. 3. Jacuzzi



W 2019 r. z obiektu skorzystało 83 786 osób, mniej niż w roku poprzednim (87 161 osób).

Jak co roku, w okresie letnim obiekt był wyłączony z użytkowania przez 2 tygodnie z powodu prac remontowych i konserwacyjnych, w trakcie których m. in. wyczyszczono dna niecek oraz zmodernizowano brodziki dezynfekcyjne do stóp.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach (Dz. U. z 2015 r. poz. 2016), administrator obiektu Zakład Gospodarki Komunalnej w Środzie Wielkopolskiej (ZGK):

- opracował i wdrożył coroczny harmonogram badań wody,
- dokonywał codziennego oznaczenia i zapisywania parametrów wody (potencjału redox, pH, chloru wolnego i związanego, temperatury wody),
- prowadził bieżącą obserwację przejrzystości wody,

- zamieszczał bieżące komunikaty o jakości wody na tablicy informacyjnej obiektu.

W 2019 r. przeprowadzono 2 kontrole stanu sanitarno-technicznego pływalni, w trakcie których nie stwierdzono nieprawidłowości.

Pobrano 70 prób wody do badań fizyko-chemicznych i bakteriologicznych w zakresie kontroli urzędowej (PSSE) oraz 133 próby w ramach kontroli wewnętrznej (ZGK). Badania wykonywały jednostki akredytowane: Laboratorium Badania Wody i Gleby WSSE w Poznaniu, Laboratorium Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Jarocinie oraz Laboratorium J. S. Hamilton Poland S. A. w Poznaniu.

W 3 próbach wystąpiły przekroczenia parametrów mikrobiologicznych, co skutkowało podjęciem natychmiastowych działań naprawczych przez zarządzającego pływalnią (wymianą wody, wzmożonym chlorowaniem, ponownym poborem prób do badań) oraz przedstawieniem PPIS pozytywnych wyników badań.

III.2. Kąpielisko oraz miejsca okazjonalnie wykorzystywane do kąpeli

W roku sprawozdawczym na terenie powiatu średzkiego funkcjonowało kąpielisko miejskie na Jeziorze Średzkim oraz 2 miejsca okazjonalnie wykorzystywane do kąpeli na Jeziorze Raczyńskim w Zaniemyślu.

Przedmiotem kontroli sanitarnej PSSE w 2019 r. była ocena przydatności wody do kąpeli w kąpielisku miejskim oraz miejscach okazjonalnie wykorzystywanych do kąpeli, a także stanu sanitarno-technicznego ich otoczenia. Stan sanitarno-techniczny obiektów nie budził zastrzeżeń.

W 2019 r. częstotliwość poboru prób z kąpielisk i miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpeli regulowała ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2018 r. poz. 2268 ze zmianami), natomiast zakres badań – rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 8 kwietnia 2011 r. w sprawie nadzoru nad jakością wody w kąpielisku i miejscu okazjonalnie wykorzystywanym do kąpeli (Dz. U. z 2019 r. poz. 255).

Do badań mikrobiologicznych pobrano próby:

- 4 razy z kąpieliska w trakcie trwania sezonu kąpielowego (raz w ramach kontroli urzędowej oraz trzykrotnie w ramach kontroli wewnętrznej),
- 2 razy z obu miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpeli (w ramach kontroli wewnętrznej).

W sezonie kąpielowym PPIS wydał 8 ocen pozytywnych o jakości wody do kąpeli, tzn. jakość badanej wody odpowiadała wymaganiom rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia

17 stycznia 2019 r. w sprawie nadzoru nad jakością wody w kąpielisku i miejscu okazjonalnie wykorzystywanym do kąpieli (Dz. U. z 2019 r. poz. 255).

W czasie trwania sezonu kąpielowego, obejmującego okres między 1 czerwca a 30 września, na stronach internetowych PSSE oraz WSSE publikowane były bieżące komunikaty o jakości wody w kąpieliskach i miejscach okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli z obszaru woj. wielkopolskiego.

III.2.1. Kąpielisko miejskie

Kąpielisko na Jeziorze Średzkim posiada piaszczysto-trawiastą, dobrze utrzymaną plażę, otoczoną drzewami liściastymi. Zaplecze socjalne stanowią: bar, sanitariaty, natryski i przebieralnie, wypożyczalnia sprzętu wodnego, zjeżdżalnia wodna, plac zabaw dla dzieci, natryski na plaży oraz punkt medyczno-ratowniczy. Woda do spożycia dostarczana jest z wodociągu miejskiego w Środzie Wielkopolskiej.

III.2.2. Miejsce kąpielowe w Zaniemyślu (plaża główna)

Piaszczysto-trawiasta plaża główna w Zaniemyślu otoczona jest lasem mieszanym. Zaplecze socjalne na plaży stanowią: budynek z sanitariatami, natryski, przebieralnie, mini-bar oraz wypożyczalnia sprzętu wodnego. Woda do spożycia dostarczana jest z wodociągu publicznego w Zaniemyślu.

III.2.3. Miejsce kąpielowe przy Ośrodku Wczasowo-Rekreacyjnym „Niezamysł” w Zaniemyślu

Piaszczysta, wąska plaża oraz teren ośrodka otoczone są lasem mieszanym, z przewagą drzew iglastych. Bazę rekreacyjną stanowią: zaplecze socjalne z sanitariatami, natryskami i przebieralniami, wypożyczalnia sprzętu wodnego, zjeżdżalnia wodna, korty tenisowe oraz mini-bar. Woda do spożycia dostarczana jest z wodociągu publicznego w Zaniemyślu.

Na terenie ośrodka wczasowego znajduje się 19 pokoi w oddzielnym budynku (z recepcją) oraz 27 domków cztero- i pięcioosobowych. Łączna baza noclegowa wynosi 150 miejsc.

III.3. Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, tatuażu, odnowy biologicznej oraz inne, w których świadczonych jest łącznie więcej niż jedna z ww. usług

W 2019 r. na terenie powiatu średzkiego znajdowało się 106 zakładów, świadczących usługi w zakresie fryzjerstwa, kosmetyki, tatuażu i odnowy biologicznej (2018 r. - 93), w tym 76 w Środzie Wielkopolskiej oraz 30 na terenach wiejskich. Obiekty charakteryzuje duże zróżnicowanie: od niewielkich, obsługiwanych przez jedną osobę (większość), przez zakłady średniej wielkości, aż po salony wyposażone w najnowszy sprzęt.

W roku sprawozdawczym wykonano 110 kontroli sanitarnych (2018 r. - 93).

Tab. 1. Nadzór nad zakładami w latach 2018 i 2019

Lp.	Rodzaj obiektów	Liczba obiektów		Liczba kontroli		Mandaty	
		2018	2019	2018	2019	2018	2019
1.	Fryzjerskie	50	56	50	57	1	2
2.	Kosmetyczne	24	29	24	32	-	-
3.	Tatuażu	1	1	1	1	-	-
4.	Odnowy biologicznej	5	8	5	8	-	-
5.	Inne	13	12	13	12	-	-
6.	Razem	93	106	93	110	-	-

Zgodnie z art. 16 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. z 2019 r. poz. 1239 ze zmianami): „Osoby, prowadzące działalność w branży niemédycznej i podejmujące czynności, w trakcie których dochodzi do naruszenia ciągłości tkanek ludzkich, są zobowiązane do opracowania, wdrożenia i stosowania procedur, zapewniających ochronę przed zakażeniami i chorobami zakaźnymi”.

W trakcie kontroli obiektów szczególną uwagę zwracano na posiadanie i stosowanie procedur zapewniających ochronę przed zakażeniami i chorobami zakaźnymi, w tym na procesy przeprowadzania dezynfekcji i sterylizacji sprzętu wielokrotnego użytku oraz postępowanie z bielizną i odpadami, oceniano także stan sanitarno-techniczny pomieszczeń i urządzeń.

W zakładach kosmetycznych do sterylizacji narzędzi wielokrotnego użytku nadal stosowane są aparaty kulkowe, co do których brak metod potwierdzających skuteczność. Zalecaną przez PIS metodą sterylizacji narzędzi jest sterylizacja parą wodną w nadciśnieniu (w autoklawach). Na terenie powiatu średzkiego zaledwie 14 gabinetów wyposażonych jest w autoklawy (2018 r. – 9). Zadowolające jednak jest to, że mimo braku obowiązujących w tym zakresie przepisów, ich liczba z roku na rok wzrasta.

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 17 lutego 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań sanitarnych, jakim powinny odpowiadać zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, tatuażu i odnowy biologicznej (Dz. U. Nr 31, poz. 273), przestało obowiązywać z dniem 2 stycznia 2012 r.

III.4. Obiekty komunikacji publicznej

W 2019 r. pod nadzorem PSSE znajdowały się: dworzec PKP w Środzie Wielkopolskiej, stacja PKP w Chociczy, gm. Nowe Miasto n. Wartą oraz 5 przystanków PKS. Skontrolowano wszystkie obiekty, stan sanitarno – techniczny nie budził zastrzeżeń.

III.5. Ustępy publiczne

Na terenie powiatu średzkiego znajdują się 2 ustępy publiczne w Środzie Wielkopolskiej i Zaniemyślu. W 2019 r. przeprowadzono 2 kontrole sanitarne, po jednej w każdym obiekcie. Czystość bieżąca w obu obiektach nie budziła zastrzeżeń.

III.6. Hotele, motele oraz inne obiekty, w których świadczone są usługi hotelarskie

W 2019 r. pod nadzorem PSSE znajdowało się 17 obiektów (2018 r. – 14) oferujących zróżnicowane usługi hotelarskie, w tym 8 hoteli (2018 r. – 8) oraz 9 innych obiektów, w których świadczone są usługi hotelarskie (2018 r. – 6). Na terenie powiatu średzkiego nie ma zarejestrowanych noclegowni. Przeprowadzono 17 kontroli sanitarnych, nie stwierdzono nieprawidłowości.

III.7. Zakłady pogrzebowe, krematorium

W roku sprawozdawczym na terenie powiatu funkcjonowało 6 zakładów pogrzebowych (2018 r. – 5) oraz krematorium. Wszystkie obiekty skontrolowano, nie stwierdzono nieprawidłowości.

IV. STAN SANITARNY PODMIOTÓW WYKONUJĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ LECZNICZĄ

IV.1. Obiekty pod nadzorem PSSE

W 2019 r. na terenie powiatu średzkiego pod nadzorem PSSE znajdowało się 100 podmiotów leczniczych (2018 r. – 97), działających w ramach:

- leczenia stacjonarnego - 2 obiekty, tj. NSZOZ „MEDICUS” w Środzie Wielkopolskiej oraz Zakład Pielęgnacyjno – Opiekuńczy „ELCOR” w Jarosławcu,
- leczenia ambulatoryjnego - 98 obiektów (2018 r. – 95), w tym: 27 poradni/przychodni lekarskich, 48 gabinetów prowadzących indywidualną specjalistyczną praktykę lekarską, 15 gabinetów opieki pielęgniarstwa lub położniczej, 7 laboratoriów diagnostycznych (2018 r. – 4) oraz 1 zakład rehabilitacji leczniczej.

IV.2. Kontrole sanitarne

W roku sprawozdawczym przeprowadzono 104 kontrole sanitarne w 81 obiektach, w tym 32 kontrole kompleksowe w zakresie higieny komunalnej i epidemiologii.

Kontrole obejmowały następujące zagadnienia:

- stan sanitarno - techniczny placówek,
- ocenę wdrożenia procedur, dotyczących zapobiegania przenoszeniu się zakażeń przy wykonywaniu świadczeń zdrowotnych - m. in. dezynfekcji i sterylizacji sprzętu, postępowania po ekspozycji na materiał biologiczny oraz postępowania z odpadami medycznymi,
- warunki przechowywania szczepionek, kontrolę wewnętrzną ciągłości „łańcucha chłodniczego” i zabezpieczenia na wypadek awarii systemu zasilania energetycznego,
- ocenę wykonawstwa szczepień ochronnych,
- prawidłowość nadzoru lekarskiego nad osobami zakażonymi HCV, osobami ze styczności z zakażonymi HBV oraz ze styczności z chorymi na gruźlicę.

W trakcie kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości.

V. WARUNKI SANITARNO-HIGIENICZNE ŚRODOWISKA PRACY

V.1. Działalność kontrolna

W 2019 r. pod nadzorem PSSE znajdowało się 215 zakładów pracy, w których pracowały 7 702 osoby. Małe zakłady (zatrudniające do 9 pracowników) stanowiły 47%, a duże przedsiębiorstwa (zatrudniające powyżej 251 pracowników) - 3,7% ogólnej liczby zewidencjonowanych obiektów.

Tab. 1. Liczba zakładów pracy w powiecie średzkim w 2019 r. w zależności od liczby zatrudnionych osób

Lp.	Liczba zatrudnionych pracowników	Liczba zakładów
1.	≤ 9	102
2.	10 – 49	82
3.	50 – 249	23
4.	≥ 250	8

V.1.1. Kontrole w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego

W 2019 r. przeprowadzono 126 kontroli sanitarnych w 108 zakładach (50% obiektów), zatrudniających 6 339 pracowników.

W trakcie kontroli w szczególności sprawdzano:

- warunki pracy pracowników narażonych na substancje rakotwórcze zawarte w lekach cytostatycznych,
- przestrzeganie przepisów dotyczących ograniczeń w zakresie wprowadzania do obrotu produktów typu płyny do spryskiwaczy w odniesieniu do metanolu,
- przestrzeganie zasad bhp podczas prac związanych z usuwaniem bądź zabezpieczaniem wyrobów zawierających azbest,
- sposoby wprowadzania do obrotu produktów biobójczych oraz wyrobów poddanych działaniu produktów biobójczych,
- sposoby stosowania i wprowadzania do obrotu (za pośrednictwem stron internetowych) substancji chemicznych, ich mieszanin, produktów biobójczych oraz prekursorów narkotyków kategorii 2 i 3.

Jak co roku, przedmiotem kontroli były także: przestrzeganie przez pracodawców przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne w zakładach pracy, stan sanitarno-

-higieniczny pomieszczeń pracy oraz zaplecza socjalno-sanitarnego zakładów, wykonanie badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia na stanowiskach pracy, przeprowadzenie i opracowanie oceny ryzyka zawodowego na stanowiskach pracy, wykonanie profilaktycznych badań lekarskich oraz wyposażenie pracowników w środki ochrony indywidualnej.

W ramach Wielkopolskiej Strategii Ograniczenia Zagrożeń Zawodowych na lata 2013-2020 przeprowadzono 2 szkolenia dla pracowników zajmujących się ręcznymi pracami transportowymi w zakładzie stolarskim oraz dla pracowników administracyjno-biurowych. Tematem szkoleń była „Ochrona układu mięśniowo - szkieletowego”. Wzięło w nich udział 25 osób.

V.1.2. Narażenie na czynniki szkodliwe dla zdrowia

W roku sprawozdawczym w 28 zakładach (na 108 skontrolowanych) stwierdzono przekroczenia najwyższych dopuszczalnych stężeń (NDS) i natężeń (NDN) czynników szkodliwych dla zdrowia.

Ogółem, w warunkach przekroczenia normatywów higienicznych, pracowało 687 pracowników, głównie w zakładach przemysłu drzewnego, meblarskiego i metalowego. Podobnie jak w latach poprzednich, najwięcej pracowników narażonych było na ponadnormatywny hałas (91% narażonych) oraz substancje chemiczne (4,5 % narażonych). Często pracownicy byli narażeni na jednoczesne oddziaływanie kilku czynników szkodliwych.

Ze swej strony pracodawcy podejmowali szereg działań (technicznych i organizacyjnych), zmierzających do ograniczenia narażenia pracowników:

- wprowadzano ekrany izolujące,
- oddzielano najbardziej newralgiczne stanowiska od pozostałych,
- montowano systemy mechaniczne filtrowentylacji nawiewno-wywiewnej oraz wentylacje miejscowe i odciągi,
- wymieniano park maszynowy oraz urządzenia, na generujące niższy hałas.

W związku z przekroczeniami normatywów, szczególną uwagę zwracano na przeprowadzanie przez pracodawców regularnych pomiarów środowiska pracy oraz zapewnienie pracownikom atestowanych i odpowiednio dobranych środków ochrony indywidualnej.

V.1.3. Postępowanie administracyjne

W 2019 r. w trakcie kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości, które skutkowałyby wystawieniem decyzji administracyjnych.

V.1.4. Nadzór nad czynnikami rakotwórczymi i mutagennymi w środowisku pracy

W 2019 r. na terenie powiatu średzkiego znajdowały się 24 zakłady, w których pracownicy mieli kontakt w środowisku pracy z substancjami chemicznymi oraz ich mieszaninami, czynnikami i procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym lub mutagennym.

Wykonano 15 kontroli w 15 obiektach, podczas których stwierdzono, że w kontakcie z czynnikiem rakotwórczym lub mutagennym pracowało 127 osób, w tym 79 kobiet i 48 mężczyzn. Byli to głównie pracownicy stacji paliw, stacji diagnostycznych oraz zakładów przemysłu drzewnego (kontakt z pyłem drewna twardego).

Najczęstsze uchybienia dotyczyły braku rejestrów prac (w kontakcie z czynnikami rakotwórczymi i mutagennymi) oraz pracowników (zatrudnionych przy tych pracach).

V.1.5. Nadzór nad szkodliwymi czynnikami biologicznymi

Do najbardziej narażonych zawodowo na działanie szkodliwych czynników biologicznych należą osoby zatrudnione w ubojniach, stolarniach, laboratoriach diagnostycznych, rolnictwie, zakładach gospodarki odpadami, oczyszczalniach i przepompowniach ścieków.

W 2019 r. pod nadzorem PSSE znajdowały się 82 zakłady, w których pracownicy mają kontakt z czynnikiem biologicznym.

Przeprowadzono 33 kontrole w 32 obiektach, przede wszystkim w zakładach produkujących artykuły spożywcze, ubojniach oraz zakładach zajmujących się obróbką drewna i usuwaniem odpadów stałych. Ustalono, że kontakt z czynnikiem biologicznym miało 463 pracowników. Podczas kontroli nie odnotowano większych nieprawidłowości.

Jednocześnie stwierdzono, że pracodawcy podejmują szereg działań profilaktycznych, chroniących pracowników przed narażeniem na działanie czynników biologicznych, zapewniając im środki ochrony indywidualnej i środki do odkażania skóry, wdrażając instrukcje postępowania ze szkodliwym czynnikiem biologicznym, a także proponując pracownikom profilaktyczne szczepienia ochronne.

V.1.6. Nadzór nad substancjami chemicznymi i ich mieszaninami

W 2019 r. na terenie powiatu średzkiego znajdowało się 175 zakładów stosujących substancje chemiczne (w postaci własnej lub jako składniki mieszanin) oraz wprowadzających mieszaniny chemiczne do obrotu.

Przeprowadzono 95 kontroli, w trakcie których sprawdzano przestrzeganie przepisów:

- ustawy z dnia 25 lutego 2011 r. o substancjach chemicznych i ich mieszaninach (Dz. U. 2019, poz. 1225) oraz rozporządzeń wykonawczych,
- rozporządzeń Parlamentu Europejskiego (WE) nr 1907/2006 (REACH) oraz (WE) nr 1272/2008 (CLP).

W szczególności kontrolowano:

- przestrzeganie przez pracodawców obowiązku posiadania spisu stosowanych oraz produkowanych substancji i mieszanin chemicznych,
- wprowadzanie do obrotu prawidłowo oznakowanych produktów oraz posiadanie aktualnych kart charakterystyki produktów,
- stosowanie produktów biobójczych i wprowadzanie ich do obrotu przez zakłady (głównie pod kątem zakazu stosowania substancji czynnych, które nie mogą wchodzić w ich skład),
- stosowanie i wprowadzanie do obrotu prekursorów narkotyków kategorii 2 i 3.

W obiektach, wprowadzających do obrotu produkty biobójcze wykonano 7 kontroli, stosujących produkty biobójcze w działalności zawodowej - 11 kontroli, stosujących prekursory narkotyków - 14 kontroli. Nie stwierdzono większych nieprawidłowości.

V.2. Choroby zawodowe

W roku sprawozdawczym wydano 6 decyzji (2018 r. - 9) o stwierdzeniu choroby zawodowej, w tym z powodu:

- przewlekłej choroby narządu głosu – 1,
- przewlekłego zapalenia nadkłykcia kości ramiennej – 2,
- zespołu cieśni w obrębie nadgarstka – 1,
- przewlekłego zapalenie ścięgna i jego pochewki – 1,
- pylicy krzemowej – 1.

W ramach oceny narażenia zawodowego i postępowania administracyjnego, w związku z podejrzeniem choroby zawodowej, przeprowadzono 9 postępowań wyjaśniających i wystawiono 6 kart stwierdzenia choroby zawodowej.

V.3. Nadzór nad środkami zastępczymi

Zmiany w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 1030 ze zmianami) obejmują odpowiedzialnością:

- karną - posiadanie, wytwarzanie, udzielanie, wprowadzanie do obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz przemyt substancji psychoaktywnych,
- administracyjną - wytwarzanie i wprowadzanie do obrotu środków zastępczych.

W ramach realizacji zadań wynikających z ustawy, PIS prowadzi monitoring wprowadzania na rynek oraz sprzedaży środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych.

W 2019 r. na terenie powiatu średzkiego nie odnotowano przypadków posiadania, udzielania, wytwarzania i wprowadzania do obrotu środków zastępczych oraz substancji psychoaktywnych, jak również przypadków zatruc środków zastępczymi i nowymi substancjami psychoaktywnymi.

VI. WARUNKI SANITARNE W SZKOŁACH I INNYCH PLACÓWKACH OŚWIATOWO-WYCHOWAWCZYCH

VI.1. Informacje ogólne

W 2019 r. na terenie powiatu średzkiego nadzorem sanitarnym objęto 74 stałe placówki nauczania i wychowania, w tym: 7 żłobków, 34 przedszkola, 19 szkół podstawowych, 9 zespołów szkół, szkołę policealną, szkołę wyższą, 2 pozaszkolne placówki specjalistyczne, świetlicę terapeutyczną.

Przeprowadzono 100 kontroli stałych placówek nauczania i wychowania, oceniając:

- stan sanitarny obiektów (infrastrukturę oraz bieżącą czystość i porządek),
- warunki pobytu dzieci i młodzieży w tych placówkach (ergonomię stanowisk pracy, higienę pracy umysłowej, możliwość pozostawienia w placówce części podręczników i przyborów szkolnych),
- organizację dożywiania,
- warunki utrzymania higieny osobistej uczniów,
- dostępność do profilaktycznej opieki medycznej,
- warunki przechowywania substancji chemicznych i ich mieszanin.

Na wniosek stron przeprowadzono kontrole w 3 obiektach, zakończone wydaniem opinii sanitarnych bądź decyzji administracyjnych.

Skontrolowano 74 obiekty stałe oraz 21 turnusów w trakcie trwania wypoczynku letniego i zimowego.

VI.2. Stan techniczny budynków

Od kilku lat na terenie powiatu średzkiego stwierdza się poprawę stanu technicznego obiektów, w których prowadzona jest działalność dydaktyczno–wychowawcza. Częściowe remonty przeprowadzane są na bieżąco. W 2019 r. nie odnotowano budynków wymagających kapitalnego remontu.

VI.3. Warunki do utrzymania higieny osobistej w placówkach

Podobnie jak w roku poprzednim, w 2019 r. wszystkie placówki oświatowo–wychowawcze zapewniły właściwe warunki utrzymania higieny osobistej, w tym dostęp do bieżącej zimnej i ciepłej wody. Stwierdzono prawidłowy stan techniczny sanitariatów.

VI.4. Infrastruktura do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego

W 2019 r. skontrolowano 26 szkół pod kątem prowadzenia zajęć wychowania fizycznego. Stwierdzono, co następuje:

- 9 szkół, niezależnie od posiadanej infrastruktury, prowadziło zajęcia wychowania fizycznego poza placówką (np. na pływalni miejskiej lub w hali sportowej),
- 13 szkół posiadało natryskownie (wykorzystywane najczęściej po dodatkowych zajęciach sportowych).

VI.5. Warunki pobytu dzieci i młodzieży w placówkach nauczania i wychowania

W 2019 r. podczas kontroli we wszystkich stałych placówkach oświatowo-wychowawczych oceniono wizualnie **dostosowanie mebli do wzrostu** uczniów w szkołach i dzieci w przedszkolach, zwracając uwagę na stan techniczny mebli, oznakowanie i zestawienie w komplety.

Podczas bieżącej kontroli szkół dokonywano oceny **rozkładu zajęć lekcyjnych**, zwracając uwagę na potrzebę równomiernego obciążenia uczniów zajęciami w poszczególnych dniach tygodnia. Na 311 skontrolowanych, nieprawidłowości stwierdzono w 33 oddziałach w 4 szkołach.

Sprawdzano także **możliwość pozostawienia w szkołach części podręczników i przyborów szkolnych**. We wszystkich szkołach zapewniono miejsca indywidualne (półki, szuflady, szafki) oraz miejsca na wspólnych półkach. Uczniowie starszych klas w niewielkim stopniu korzystali z tej możliwości, natomiast uczniowie klas nauczania początkowego pozostawiali w szkołach część przyborów i podręczników.

W sezonie grzewczym w placówkach kontrolowano **temperaturę w pomieszczeniach pobytu dzieci i młodzieży**. Nie stwierdzono nieprawidłowości w tym zakresie.

VI.6. Posiadanie przez szkoły i inne placówki oświatowo-wychowawcze certyfikowanych mebli i sprzętu sportowego

W 2019 r. skontrolowano 63 placówki w zakresie posiadania mebli certyfikowanych oraz 61 obiektów w zakresie dysponowania certyfikowanym sprzętem sportowym.

Tab. 1. Ocena posiadania przez placówki oświatowe certyfikowanych mebli

Lp.	Rodzaj placówek	100%	> 50%	< 50%	0%
1.	Przedszkola	34	-	-	-
2.	Szkoły podstawowe	17	2	-	-
3.	Gimnazja	-	-	-	-
4.	Zespoły szkół	9	-	-	-
5	Szkoła policealna	1	-	-	-

Tab. 2. Ocena posiadania przez placówki oświatowe certyfikowanego sprzętu sportowego

Lp.	Rodzaj placówek	100%	> 50%	< 50%	0%
1.	Przedszkola	32	-	2	-
2.	Szkoły podstawowe	16	-	2	-
3.	Gimnazja	-	-	-	-
4.	Zespoły szkół	7	-	2	-

VI.7. Nadzór nad substancjami chemicznymi i ich mieszaninami

W roku sprawozdawczym 3 szkoły (na 29 skontrolowanych) posiadały substancje chemiczne i ich mieszaniny. W trakcie kontroli sprawdzono:

- sposób ich przechowywania i właściwe oznakowanie,
- posiadanie kart charakterystyki oraz aktualnego wykazu substancji chemicznych i ich mieszanin,
- wyposażenie w środki ochrony osobistej i środki do udzielania pierwszej pomocy.

Nie stwierdzono nieprawidłowości.

VI.8. Dożywianie dzieci i młodzieży

W 2019 r. na 29 szkół w powiecie średzkim, ciepły posiłek zapewniało 17 szkół podstawowych oraz 6 zespołów szkół. Z tej formy dożywiania skorzystało 1 943 uczniów, w tym 288 uczniów z posiłków dofinansowanych.

VI.9. Wypoczynek dzieci i młodzieży

W 2019 r. na terenie powiatu średzkiego zorganizowano 46 turnusów wypoczynkowych dla 2 086 uczestników, w tym:

- zimą - 4 turnusy w 2 obiektach całorocznych usług hotelarskich, 2 turnusy w 1 obiekcie sezonowym (szkole) oraz 4 półkolonie w 3 obiektach (szkole i domach kultury),
- latem - 19 turnusów w 3 obiektach całorocznych usług hotelarskich oraz 4 turnusy w 2 obiektach sezonowych (szkołach), a także 13 półkolonii w 6 obiektach (domach kultury, szkołach, przedszkolu i obiekcie sportowym).

W ciągu roku skontrolowano 21 turnusów wypoczynku (zimą – 6, latem - 15), w trakcie których wypoczywało 887 osób (zimą - 184, latem – 703). Kontrole sanitarne nie wykazały nieprawidłowości.

VI.10. Postępowanie administracyjne

W 2019 r. wydano 3 decyzje administracyjne, w tym 2 decyzje dotyczące 2 żłobków (na wniosek strony) oraz 1 decyzję dotyczącą przedszkola (prolongata terminu wykonania zaleceń).

VII. STAN SANITARNY OBIEKTÓW ŻYWNOŚCI I ŻYWIENIA

VII.1. Nadzór nad obiektami

Głównym zadaniem PIS w zakresie nadzoru nad warunkami zdrowotnymi żywności, żywienia, materiałami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością, oraz nad produktami kosmetycznymi jest sprawdzenie, czy przedsiębiorcy sektora spożywczego, odpowiedzialni za bezpieczeństwo żywności, spełniają wymagania obowiązujących przepisów, których celem jest ochrona i zapewnienie zdrowia i życia człowieka.

W 2019 r. w rejestrze zakładów podlegających urzędowej kontroli organów PIS znajdowało się 1 185 obiektów żywieniowo-żywnościowych, w tym 7 obiektów obrotu i produkcji materiałów oraz wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, 9 miejsc obrotu produktami kosmetycznymi oraz 1 zakład produkujący i konfekcjonujący produkty kosmetyczne. Największą grupę, podobnie jak w latach poprzednich, stanowiły obiekty obrotu żywnością – 658 (55,53% obiektów).

W 357 obiektach (30,13% obiektów) przeprowadzono 384 kontroli i rekontroli sanitarnych, w tym 10 kontroli interwencyjnych.

W trakcie kontroli najczęściej stwierdzano: brak czystości i porządku w pomieszczeniach zakładu oraz w jego otoczeniu, brudny sprzęt i urządzenia, środki spożywcze po upływie terminu przydatności do spożycia lub dacie minimalnej trwałości, brak segregacji i prawidłowych warunków do przechowywania żywności, brak do wglądu aktualnych orzeczeń lekarskich dla celów sanitarno-epidemiologicznych.

W toku postępowania administracyjnego, w 2019 r. wydano 125 decyzji administracyjnych, w tym:

- 22 decyzje represyjne, w tym 1 dotyczącą unieruchomienia zakładu,
- 19 decyzji zmieniających decyzje zatwierdzające,
- 14 decyzji wygaszających decyzje zatwierdzające zakład,
- 1 decyzję umarzającą postępowanie,
- 4 decyzje o zmianie terminu wykonania zaleceń,
- 65 decyzji wykreślających zakład z rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli PIS.

Wystawiono 169 zaświadczeń o wpisie do rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli organów PIS, w tym 23 zaświadczenia producentów pierwotnych i dostawców bezpośrednich.

Tab. 1. Nadzór nad obiektami w 2019 r.

Rodzaj obiektów		Liczba obiektów				Liczba kontroli i rekontroli		Działalność represyjna			Liczba próbek	
		według ewidencji zakładów	w tym			ogółem	w tym interwencyjnych	Liczba wydanych decyzji administracyjnych	Mandaty		pobranych	w tym kwestionowanych
			zatwierdzonych	skontrolowanych	ocenionych na podst. arkuszy oceny stanu sanitarnego				liczba	kwota		
Obiekty ogółem w tym:		1185	89	344	186	384	10	125	26	4.400,00	134	2
I. Obiekty produkcji żywności ogółem w tym:		54	7	43	33	46	0	14	0	0,00	27	0
Automaty do lodów		13	1	11	6	12	0	4	0	0,00	0	0
Piekarnie		15	0	12	12	13	0	5	0	0,00	0	0
Ciastkarnie		5	1	3	3	3	0	1	0	0,00	25	0
Przetwórnice owocowo-warzywne i grzybowe		1	0	1	1	2	0	0	0	0,00	0	0
Browary i słodownie		1	0	1	1	1	0	0	0	0,00	0	0
Zakłady przemysłu zbożowo-młynarskiego		2	0	1	1	1	0	0	0	0,00	1	0
Wytwórnice wyrobów cukierniczych		2	0	2	2	2	0	0	0	0,00	0	0
Wytwórnice koncentratów spożywczych		2	0	1	1	1	0	0	0	0,00	0	0
Wytwórnice suplementów diety		1	0	1	1	1	0	0	0	0,00	0	0
Cukrownie		1	0	1	1	1	0	0	0	0,00	1	0
Inne wytwórnice żywności		11	5	9	4	9	0	4	0	0,00	0	0
II. Obiekty obrotu żywnością ogółem w tym:		923	62	189	93	217	8	74	34	3.600,00	101	2
Sklepy spożywcze ogółem w tym:		184	21	135	87	162	5	67	22	3.400,00	93	2
supermarkety, hipermarkety		16	2	16	13	26	3	10	11	1.150,00	66	1
Kioski	ogółem w tym:	5	0	3	3	3	0	0	0	0,00	0	0
	kioski na targowiskach sprzedające mięso	2	0	2	2	3	0	0	0	0,00	0	0
	kioski na targowiskach sprzedające inne środki spoż.	1	0	0	0	0	0	0	0	0,00	0	0

Rodzaj obiektów		Liczba obiektów				Liczba kontroli i rekontroli		Działalność represyjna			Liczba próbek	
		według ewidencji zakładów	w tym			ogółem	w tym interwencyjnych	Liczba wydanych decyzji administracyjnych	Mandaty		pobranych	w tym kwestionowanych
			zatwierdzonych	skontrolowanych	ocenionych na podst. arkuszy oceny stanu sanitarnego				liczba	kwota		
Magazyny ogółem		11	0	4	3	4	0	1	0	0,00	0	0
w tym:												
hurtownie suplementów diety		1	0	0	0	0	0	0	0	0,00	0	0
Obiekty ruchome i tymczasowe		64	7	8	0	9	3	0	1	200,00	0	0
Środki transportu		265	34	34	0	34	0	5	0	0,00	0	0
Inne obiekty obrotu żywnością		394	0	5	0	5	0	1	0	0,00	8	0
III. Obiekty żywienia zbiorowego ogółem		191	20	107	60	115	2	34	3	800,00	0	0
w tym:												
Zakłady żywienia zbiorowego otwarte ogółem		108	16	68	46	74	1	20	0	0,00	0	0
w tym: zakłady małej gastronomii		49	8	24	10	25	1	11	0	0,00	0	0
Zakłady żywienia zbiorowego zamknięte	bufety przy zakładach pracy	2	0	0	0	0	0	1	0	0,00	0	0
	stołówki w domach wczasowych	3	1	3	1	4	0	2	1	500,00	0	0
	bloki żywienia w szpitalach ogółem	1	0	1	1	1	0	0	0	0,00	0	0
	w tym: żywienie w systemie cateringowym	1	0	1	0	1	0	0	0	0,00	0	0
	bloki żywienia w domach opieki społecznej ogółem	3	0	0	0	0	0	0	0	0,00	0	0
	w tym: żywienie w systemie cateringowym	2	0	0	0	0	0	0	0	0,00	0	0
	stołówki w żłobkach i domach małego dziecka	7	0	2	0	3	0	1	1	200,00	0	0
	stołówki szkolne ogółem	24	1	16	10	16	0	3	0	0,00	0	0
	w tym: żywienie w systemie cateringowym	10	1	6	1	6	0	1	0	0,00	0	0
	stołówki w przedszkolach ogółem	37	1	11	2	11	0	4	0	0,00	0	0
	w tym: żywienie w systemie cateringowym	28	1	7	0	7	0	4	0	0,00	0	0
	zakłady usług cateringowych	1	1	1	0	1	0	2	0	0,00	0	0
	inne zakłady żywienia	5	0	5	1	5	1	1	1	100,00	0	0
IV. Wytwórnice i miejsca obrotu materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością		7	0	4	0	4	0	3	0	0,00	3	0

Rodzaj obiektów	Liczba obiektów				Liczba kontroli i rekontroli		Działalność represyjna			Liczba próbek	
	według ewidencji zakładów	w tym			ogółem	w tym interwencyjnych	Liczba wydanych decyzji administracyjnych	Mandaty		pobranych	w tym kwestionowanych
		zatwierdzonych	skontrolowanych	ocenionych na podst. arkuszy oceny stanu sanitarnego				liczba	kwota		
V. Nadzór nad produkcją i obrotem produktami kosmetycznymi	10	0	1	0	2	0	0	0	0,00	3	0

W roku sprawozdawczym stan sanitarny zakładów produkcji i obrotu żywnością utrzymywał się na podobnym poziomie. W ramach bieżącego nadzoru sanitarnego przeprowadzono 186 ocen obiektów (54,07% liczby obiektów skontrolowanych).

PPIS w Środzie Wielkopolskiej wydał 2 świadectwa spełnienia wymagań zdrowotnych przez środek spożywczy przekraczający granicę.

Stwierdza się, że w nadzorowanych zakładach produkcyjnych, obiektach obrotu żywnością oraz w zakładach żywienia zbiorowego prowadzona jest sukcesywna modernizacja i doposażenie w niezbędny sprzęt. Zakłady wdrożyły bądź sukcesywnie wdrażają zasady GHP, GMP oraz system HACCP. Ocenia się, że świadomość przedsiębiorców z roku na rok sukcesywnie wzrasta w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa produkowanej lub wprowadzanej do obrotu żywności.

Na dzień 31.12.2019 r. w rejestrze dostawców bezpośrednich podlegających rejestracji urzędowej kontroli organów PIS odnotowano 345 rolników.

W okresie sezonu grzybowego przeprowadzono 5 kontroli straganów w Środzie Wielkopolskiej, dotyczących wprowadzania do obrotu grzybów świeżych. Nieprawidłowości nie stwierdzono. Udzielono 7 porad grzybowych osobom indywidualnym.

VII.2. Nadzór nad jakością zdrowotną środków spożywczych

W roku sprawozdawczym pobrano 134 próby środków spożywczych (84 do badań mikrobiologicznych oraz 50 do badań chemicznych). Wszystkie próby pobierano w ramach kontroli urzędowej i monitoringu. Zakwestionowano 2 próby żywnościowe pod względem mikrobiologicznym. Sprawę 1 kwestionowanej próby przekazano do systemu RASFF jako powiadomienie informacyjne.

VII.3. Nadzór nad oznakowaniem GMO środków spożywczych

W trakcie urzędowych kontroli żywności w 2019 r. prowadzono nadzór nad znakowaniem środków spożywczych w zakresie GMO. Pobrano 1 próbę w zakresie traceability (*identyfikalności żywności*). Nie stwierdzono nieprawidłowości.

VII.4. Nadzór nad środkami spożywczymi zgłoszonymi w systemie RASFF

Podobnie jak w latach ubiegłych, w 2019 r. prowadzono nadzór nad środkami spożywczymi zgłoszonymi w systemie RASFF (*Systemie Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznych Produktach Żywnościowych i Środkach Żywienia Zwierząt*).

Postępowania wyjaśniające przeprowadzono w przypadku 13 powiadomień alarmowych oraz 2 informacyjnych.

VII.5. Nadzór nad wprowadzaniem do obrotu suplementów diety i środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz nad środkami spożywczymi wzbogacanymi witaminami lub składnikami mineralnymi

W 2019 r. w ramach nadzoru sprawdzano w obrocie prawidłowość oznakowania środków spożywczych. Systematycznie śledzono sprzedaż suplementów diety, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz środków spożywczych wzbogaczanych witaminami lub składnikami mineralnymi, a także ich reklamy w portalach internetowych.

Ogółem oceniono 65 środków spożywczych (36 suplementów diety oraz 29 środków spożywczych wzbogaconych), nie podlegały one kwestionowaniu. Do badań pobrano 8 prób suplementów diety, wyniki laboratoryjne odpowiadały wymaganiom w zakresie badanych parametrów.

VII.6. Nadzór nad jakością zdrowotną przedmiotów użytku

W roku sprawozdawczym nadzorem objęto 3 wytwórnie przedmiotów użytku oraz 4 miejsca obrotu przedmiotami użytku. Przeprowadzono 4 kontrole. W ramach urzędowej kontroli żywności pobrano do badań 3 próby wyrobów i materiałów do kontaktu z żywnością. Wyniki prób nie podlegały kwestionowaniu.

VII.7. Nadzór nad kosmetykami

W 2019 r. w ramach bieżącego nadzoru nad kosmetykami przeprowadzono 2 kontrole, w tym 1 kontrolę zakładu produkującego i konfekcjonującego produkty kosmetyczne. Pobrano 3 próby kosmetyków do badań fizykochemicznych i mikrobiologicznych. Wyniki prób nie kwestionowano.

Podczas kontroli stwierdzono, że w obrocie nie znajdują się kosmetyki zgłoszone w systemie RAPEX (*Wspólnotowego Systemu Szybkiej Informacji działającego na obszarze Jednolitego Rynku Unii Europejskiej, w celu szybkiej wymiany informacji dot. produktów nieżywnościowych między Komisją Europejską, a państwami członkowskimi UE*).

VII.8. Ocena sposobu żywienia

W 2019 r. oceniono teoretycznie 29 jadłospisów, w tym 7 jadłospisów otrzymało ocenę negatywną ze względu na:

- nieuwzględnienie w tygodniu szkolnym co najmniej: 2 porcji mleka lub przetworów mlecznych, 1 porcji ryby oraz 1 porcji z grupy „mięso, jaja, orzechy, nasiona roślin strączkowych”,
- nieuwzględnienie właściwej podaży warzyw i owoców,
- zbyt dużą częstotliwość podawania potraw smażonych.

Pozostałe jadłospisy objęte badaniem otrzymały ocenę prawidłową ze względu na:

- prawidłową zawartość białka pochodzenia zwierzęcego (ryby, wędliny, jaja),
- występowanie w posiłkach obiadowych dostatecznej ilości surówek warzywnych lub/i owocowych oraz gotowanych owoców i/lub warzyw,
- zróżnicowanie posiłków pod względem kolorystyki.

W ocenie PPIS w Środzie Wielkopolskiej w większości stołówek szkolnych i przedszkolnych na terenie powiatu średzkiego realizacja żywienia w praktyce nadal odbiega od przyjętych założeń docelowych. Główną przyczyną stwierdzonych nieprawidłowości w jadłospisach dekadowych są przede wszystkim zbyt niskie nakłady finansowe na żywienie, co w znacznym stopniu utrudnia sprostanie obowiązującym i zalecanym normom żywieniowym.

VIII. ZAPOBIEGAWCZY NADZÓR SANITARNY

VIII.1. Zadania zapobiegawczego nadzoru sanitarnego

W 2019 r. w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego na terenie powiatu średzkiego realizowano zadania, mające na celu zapewnienie właściwych warunków higienicznych i zdrowotnych w przedsięwzięciach na etapie uzgadniania dokumentacji projektowej oraz opiniowania dokumentów strategicznych, wystawiając oceny oddziaływania przedsięwzięć mogących oddziaływać na środowisko oraz uczestnicząc w dopuszczeniu do użytkowania obiektów budowlanych.

Zajmowano się zagadnieniami związanymi z warunkami higieny środowiska, pracy, procesów nauczania i wychowania, wypoczynku i rekreacji, warunkami zdrowotnymi żywności, żywienia i przedmiotów użytku, warunkami higieniczno-sanitarnymi, jakie powinny spełniać pomieszczenia, w których są udzielane świadczenia zdrowotne.

Zwracano uwagę na ochronę środowiska, w tym szczególnie zdrowia ludzi w zakresie:

- ochrony przed ponadnormatywnym hałasem, promieniowaniem elektromagnetycznym oraz zanieczyszczeniem powietrza atmosferycznego,
- jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi,
- zagadnień związanych z uporządkowaniem gospodarki ściekowej i gospodarki odpadami.

W 2019 r. do PPIS nie wpłynęły żadne wnioski, dotyczące uzgadniania warunków zabudowy i zagospodarowania terenu oraz wydania opinii sanitarnych dla inwestycji wspomaganych przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa ze środków pochodzących z funduszy Unii Europejskiej.

VIII.2. Dane liczbowe dotyczące działalności w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego

W 2019 r. w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego wpłynęło 265 spraw do załatwienia i 48 dokumentów do wiadomości (razem 313). PPIS zajął stanowisko w formie pism, opinii sanitarnych, postanowień i decyzji 217 razy. Wydano 4 opinie sanitarne do decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia oraz 26 opinii co do potrzeby przeprowadzania oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko. Uzgodniono 20 projektów technologicznych i wykonano 49 kontroli obiektów,

dla których nałożono obowiązek uzyskania pozwolenia na użytkowanie lub które wymagały stwierdzenia spełnienia wymagań sanitarno-higienicznych.

W ramach strategicznych ocen oddziaływania na środowisko sformułowano wnioski do 11 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz wydano 11 opinii sanitarnych dotyczących uzgodnienia zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko w ramach strategicznych ocen oddziaływania na środowisko, a także uzgodniono i/lub zaopiniowano 7 projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gmin i studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin.

Tab. 1. Liczba zajętych stanowisk oraz przeprowadzonych kontroli w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego w latach 2015-2019

Lp.	Stanowiska i kontrole	Rok				
		2015	2016	2017	2018	2019
1.	Wnioski do projektów w ramach strategicznych ocen oddziaływania na środowisko	5	9	12	13	11
2.	Opinie sanitarne dotyczące uzgodnienia zakresu i stopnia szczegółowości informacji w prognozie oddziaływania na środowisko	4	9	11	13	11
3.	Opinie i postanowienia dotyczące projektów w ramach strategicznych ocen oddziaływania na środowisko	2	8	6	11	7
4.	Opinie sanitarne co do potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko	28	24	27	24	26
5.	Opinie sanitarne przed wydaniem decyzji środowiskowej	10	6	5	2	4
6.	Opinie sanitarne dotyczące projektów technologicznych	17	19	25	24	20
7.	Decyzje dotyczące podmiotów leczniczych	1	1	0	0	0
8.	Decyzje płatnicze	65	57	73	65	68
9.	Liczba kontroli	52	47	46	48	49
10.	Pozostałe	59	63	19	21	48
Razem		223	243	224	221	265

VIII.3. Działalność opiniodawcza w zakresie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko

VIII.3.1. Zgłaszanie wniosków do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

W 2019 r. do PPIS wpłynęło 11 zawiadomień o zamiarze przystąpienia do sporządzenia projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego lub ich zmian. W odpowiedzi wysłano 11 pism z wnioskami do tych projektów.

VIII.3.2. Uzgadnianie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko

Rozpatrzono 11 wniosków dotyczących uzgodnienia zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko.

Wydano 11 opinii sanitarnych o potrzebie przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, w których określono zakres informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko.

VIII.3.3. Opiniowanie i uzgadnianie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego

Rozpatrzono 7 wniosków o zaopiniowanie lub o zaopiniowanie i uzgodnienie (4 wnioski) projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gmin i studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz prognoz ich oddziaływania na środowisko – w ramach strategicznych ocen oddziaływania na środowisko.

Wydano 4 postanowienia dotyczące zaopiniowania i uzgodnienia projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gmin i studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz zaopiniowano w formie opinii sanitarnej 3 projekty miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gmin wraz z prognozami oddziaływania na środowisko.

VIII.4. Działalność opiniodawcza w zakresie ocen oddziaływania przedsięwzięć na środowisko

VIII.4.1. Wydawanie opinii sanitarnych co do potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, a w przypadku stwierdzenia takiej potrzeby - co do zakresu raportu o oddziaływaniu na środowisko dla przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko

Rozpatrzono 30 wniosków o opinię co do potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, a w przypadku stwierdzenia takiej potrzeby - co do zakresu raportu o oddziaływaniu na środowisko dla przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko.

Wydano 1 opinię o potrzebie przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko i określono zakres raportu dla tych przedsięwzięć. Dla 25 przedsięwzięć wydano opinie o możliwości odstąpienia od potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko. Opinie te dotyczyły m. in. budowy sieci kanalizacji sanitarnej i deszczowej, budowy i przebudowy dróg gminnych, budowy elektrowni słonecznych, budowy mieszkaniowej, budowy podczyszczalni ścieków oraz rekultywacji składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne.

W 1 przypadku PPIS odstąpił od zajęcia stanowiska w sprawie wydania opinii co do potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko, ponieważ inwestor wystąpił z wnioskiem o wydanie decyzji środowiskowej, w związku z koniecznością uzyskania przez niego pozwolenia wodno-prawnego na wykonanie urządzenia wodnego i pobór wód podziemnych, do opiniowania których w zakresie sanitarnym nie ma delegacji prawnych.

VIII.4.2. Wydawanie opinii sanitarnych przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia

W 2019 r. PPIS rozpatrzył 3 wnioski o opinię przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia i wydał 4 opinie sanitarne oraz 3 pisma podtrzymujące wydaną wcześniej opinię dotyczącą przedsięwzięcia, polegającego na budowie fermy indyków i brojlerów w m. Kruczyn, gm. Nowe Miasto n. Wartą.

VIII.5. Uzgadnianie projektów technologicznych

Na wnioski inwestorów lub projektantów, w 2019 r. uzgodniono w formie opinii sanitarnej 20 projektów technologicznych i budowlanych różnych inwestycji, realizowanych na terenie powiatu średzkiego.

Wśród uzgadnianych projektów przeważały projekty technologiczne obiektów obrotu i produkcji żywności, głównie zakładów małej gastronomii oraz sklepów spożywczych, a także salonów fryzjersko-kosmetycznych.

VIII.6. Kontrole sanitarne

W 2019 r. w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego wykonano łącznie 49 kontroli obiektów. Odebrano 20 obiektów, dla których nałożono obowiązek uzyskania pozwolenia na użytkowanie. Skontrolowano także 29 innych obiektów, dla których wymagane było stwierdzenie spełnienia określonych wymagań higienicznych i zdrowotnych.

VIII.6.1. Kontrole sanitarne obiektów, dla których nałożono obowiązek uzyskania pozwolenia na użytkowanie lub których projekty wymagały uzgodnień w zakresie sanitarno-higienicznym

Wśród odbieranych inwestycji, dla których nałożono obowiązek uzyskania pozwolenia na użytkowanie, w 2019 r. znalazły się m. in.: budowa 2 kurników w m. Trzebisławki, gm. Środa Wielkopolska, z nowoczesnymi rozwiązaniami technologicznymi; rozbudowa instalacji do produkcji cukrów specjalnych i pakowania cukrów, z przebudową i rozbudową budynku pakowni, w ramach rozbudowy Cukrowni „ŚRODA” do przerobu 10 000 ton buraków na dobę oraz budowa budynku dydaktycznego Wielkopolskiej Wyższej Szkoły Społeczno-Ekonomicznej wraz z infrastrukturą w Środzie Wielkopolskiej, przy ul. Surzyńskich 2.

VIII.6.2. Kontrole sanitarne obiektów, dla których wymagane jest spełnienie określonych wymogów sanitarno-higienicznych

Pozostałe kontrole sanitarne (29) dotyczyły 2 grup obiektów: zakładów zajmujących się obrotem i produkcją artykułów spożywczych lub związanych z żywieniem zbiorowym oraz salonów fryzjersko-kosmetycznych.

Wśród obiektów żywnościowych na uwagę zasługuje lokal gastronomiczny „BISTRO NA TALERZU” w Środzie Wielkopolskiej, przy ul. Czerwonego Krzyża 18 i sklep spożywczo-przemysłowy sieci „BIEDRONKA” w Środzie Wielkopolskiej, przy ul. ks. Popiełuszki 8.

Natomiast spośród obiektów fryzjersko-kosmetycznych wymienić należy gabinety kosmetyczne i lekarskie „KLINIKA ZDROWIA I URODY” w Środzie Wielkopolskiej, przy ul. Jackowskiego 16 oraz salon kosmetyczny “NAILS & BEAUTY” w Zaniemyślu, przy ul. Kwiatowej 6.

IX. DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE OŚWIATY ZDROWOTNEJ I PROMOCJI ZDROWIA

W 2019 r. w zakresie oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia, adresowanej do mieszkańców powiatu średzkiego, znajdowały się następujące zagadnienia:

- profilaktyka nowotworowa,
- profilaktyka palenia tytoniu,
- profilaktyka w zakresie HIV/AIDS,
- profilaktyka chorób zakaźnych,
- opieka nad matką i dzieckiem,
- racjonalne odżywianie,
- propagowanie szczepień ochronnych,
- promowanie zdrowego stylu życia.

Zasięg programów edukacyjnych realizowanych przez PSSE na terenie powiatu średzkiego miał charakter:

- ogólnopolski (inicjatywa Ministerstwa Zdrowia i GIS),
- wojewódzki (inicjatywa WPWIS),
- powiatowy (inicjatywa PPIS oraz innych instytucji).

W działalności w zakresie oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia bardzo ważną rolę odgrywają media. Podobnie jak w latach poprzednich, PSSE współpracowała z Gazetą Średzką oraz Głosem Powiatu Średzkiego, a także innymi mediami, które publikowały relacje z wydarzeń i przedsięwzięć realizowanych lub inicjowanych przez PIS, a także artykuły o charakterze oświatowo-zdrowotnym.

Działania podejmowane przez PIS w zakresie profilaktyki i promocji zdrowia były na bieżąco zamieszczane na stronach internetowych PSSE oraz jej partnerów programowych.

IX.1. Profilaktyka zakażeń HIV i zachorowań na AIDS

PSSE od lat aktywnie uczestniczy w realizacji Krajowego Programu Zwalczania AIDS i Zapobiegania Zakażeniom HIV. Podczas licznych spotkań z mieszkańcami powiatu średzkiego przekazywane są informacje dotyczące zagrożeń zdrowotnych, zachowań ryzykownych i bezpiecznych, możliwości wykonania bezpłatnych testów w kierunku zakażenia HIV, a także adresów i telefonów punktów konsultacyjno-diagnostycznych.

W 2019 r. były to następujące inicjatywy:

1. Akcja „Bezpieczne Walentynki 2019” – w 4 szkołach podstawowych i ponadgimnazjalnych, uczestniczyło 443 uczniów.
2. Projekt „Młodzieżowi Liderzy Zdrowia – kontra HIV” - sześciogodzinne warsztaty dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych, uczestniczyło 22 uczniów z 4 szkół.
3. Wojewódzki konkurs „Nie daj szansy AIDS” na mem internetowy. Pomimo wysłania informacji do 5 szkół ponadgimnazjalnych, do etapu powiatowego konkursu nie wpłynęła żadna praca.
4. XIII Powiatowa Olimpiada Wiedzy o AIDS zorganizowana wspólnie ze Starostwem Powiatowym w Środzie Wielkopolskiej - w eliminacjach uczestniczyło 184 uczniów z 3 szkół ponadgimnazjalnych, w finale znalazło się 8 uczniów.

Podsumowanie olimpiady odbyło się w siedzibie Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Środzie Wielkopolskiej. Nagrody dla laureatów i uczestników konkursu ufundował Starosta Średzki.

Rys. 1. Laureaci XIII Powiatowej Olimpiady Wiedzy o AIDS z dyplomami



5. „Światowy Dzień AIDS” w dniu 1 grudnia – w obchodach wzięło udział 1 837 osób z 9 szkół podstawowych i ponadgimnazjalnych.

IX.2. Promowanie zdrowego stylu życia

IX.2.1. Program edukacyjny „Trzymaj Formę!”

Program „Trzymaj Formę!” realizowany jest w ramach Krajowego Programu Zapobiegania Nadwadze, Otyłości i Chorobom Przewlekłym. Ma na celu edukację młodzieży szkolnej w zakresie trwałego kształtowania nawyków prozdrowotnych, poprzez promocję zasad aktywnego stylu życia i zbilansowanej diety, w oparciu o odpowiedzialność indywidualną i wolny wybór jednostki.

W roku szkolnym 2018/2019 realizowany był w 22 placówkach oświatowych w grupach 72 uczniów gimnazjum oraz 1 364 uczniów klas V-VIII szkół podstawowych. W programie wzięło również udział 418 rodziców.

Dodatkowo zorganizowano szkolenie dla 17 nauczycieli (koordynatorów) z 15 szkół podstawowych, realizujących program edukacyjny.

W ciągu roku przeprowadzono także liczne pogadanki, dyskusje i warsztaty dydaktyczne (wspomagane komputerowo, z wykorzystaniem materiałów otrzymanych z PSSE), konkursy, gry i zabawy, festyny, wystawy, zawody sportowe, rajdy piesze i rowerowe.

IX.2.2. Program edukacyjny „Mamo, Tato – co Wy ma to?”

Głównym celem autorskiego programu WSSE jest zwrócenie uwagi osób dorosłych, zaangażowanych w opiekę nad dziećmi, na specyfikę rozwoju fizycznego i psychicznego dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem dziecięcych potrzeb.

W roku szkolnym 2018/2019 realizowano I edycję programu w 4 szkołach i 10 przedszkolach powiatu średzkiego, która objęła 334 dzieci w wieku 5 i 6 lat oraz 446 rodziców i opiekunów.

W ramach programu zorganizowano także szkolenie dla 10 nauczycieli, odpowiedzialnych za wykonanie przedsięwzięcia.

IX.3. Ograniczanie zdrowotnych następstw palenia tytoniu i innych używek

Powszechność problemu palenia tytoniu oraz negatywne skutki nikotynizmu stanowią istotne czynniki chorobotwórcze, dlatego PIS podejmuje liczne akcje o charakterze informacyjno-edukacyjnym.

Działania profilaktyczne mają na celu ograniczenie zdrowotnych następstw palenia oraz kształtowanie postaw i zachowań przeciwytoniowych wśród uczniów szkół, w tym - wykształcenie umiejętności dokonywania świadomych i przemyślanych decyzji.

W ramach profilaktyki palenia tytoniu w roku szkolnym 2018/2019 zrealizowano:

1. Przedszkolny Program Edukacji Antytytoniowej pt. „Czyste Powietrze Wokół Nas”, opracowany dla dzieci pięcio- i sześciolletnich oraz ich rodziców - programem objęto 21 przedszkoli i 11 szkół, w którym uczestniczyło 904 dzieci oraz 392 rodziców.
2. Program Antytytoniowej Edukacji Zdrowotnej pt. „Bieg po zdrowie”, opracowany dla dzieci z IV klas szkół podstawowych oraz ich rodziców - programem objęto 304 uczniów z 14 szkół oraz 314 rodziców.
3. Konkurs „Palić, nie palić – oto jest pytanie?” - w powiatowym etapie szkolnym wzięło udział 282 uczniów z 9 szkół podstawowych. Zwycięską pracę przesłano do etapu wojewódzkiego konkursu, którego finał odbył się w Multikinie w Poznaniu.
Uroczyste rozstrzygnięcie etapu powiatowego konkursu, w którym uczestniczyło 25 osób, miało miejsce w Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Środzie Wielkopolskiej. Patronat nad konkursem objęli PPIS i Starosta Średzki. Starostwo Powiatowe w Środzie Wielkopolskiej ufundowało bony upominkowe dla wszystkich uczestników.
4. Projekt „Młodzieżowi Liderzy Zdrowia – kontra tytoń” w postaci sześciogodzinnych warsztatów dla uczniów szkół gimnazjalnych – udział wzięło 11 uczniów z 6 szkół.

Rys. 2. Uczestnicy szkolenia „Młodzieżowi Liderzy Zdrowia – kontra tytoń” z certyfikatami



5. Akcja „Lato” - działaniami edukacyjnymi na temat profilaktyki palenia objęto 716 uczestników z 16 obozów i kolonii.

6. Akcje „Światowego Dnia bez Tytoniu” oraz „Światowego Dnia Rzucania Palenia” w punktach informacyjno-edukacyjnych - udział wzięło 125 osób, 22 poddało się badaniu na zawartość tlenku węgla w wydychanym powietrzu za pomocą smokerlyzera.

Rys. 3. Punkt informacyjno-edukacyjny zorganizowany na terenie targowiska miejskiego



W trakcie wszystkich projektów i akcji profilaktyki palenia tytoniu prowadzono pogadanki oraz rozmawiano z uczestnikami na temat szkodliwości różnego rodzaju używek, szkodliwości elektronicznych papierosów, a także rozdawano materiały informacyjno-edukacyjne o tematyce antytytoniowej i gadżety kampanijne.

IX.4. Projekt „Wiem - nie biorę! Jestem bezpieczny”

To autorski projekt WSSE, stanowiący część programu Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu pt. „Dopalacze niszczą życie”, realizowanego pod patronatem Wojewody Wielkopolskiego i Marszałka Województwa Wielkopolskiego. Jego celem jest wzrost świadomości społecznej na temat wpływu narkotyków i nowych substancji psychoaktywnych na funkcjonowanie organizmu ludzkiego.

W 2019 r. pracownicy PSSE przeprowadzili 2 szkolenia dla 54 uczniów szkół podstawowych oraz ponadgimnazjalnych.

Rys. 4. Warsztaty w Szkole Podstawowej nr 3 w Środzie Wielkopolskiej



IX.5. Działania informacyjno-edukacyjne dotyczące zagrożeń wynikających z używania środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych

W 2019 r. prowadzono następujące działania informacyjne dotyczące zagrożeń, wynikających z używania środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych:

- w szkołach – odbyły się 2 szkolenia dla 33 uczniów oraz 3 szkolenia dla 43 nauczycieli szkół podstawowych i ponadpodstawowych,
- w miejscach wypoczynku letniego i zimowego – przeprowadzono 14 pogadanek dla 637 dzieci i młodzieży oraz 44 porad dla 24 nauczycieli i wychowawców.

Ponadto we współpracy z przedstawicielami Komendy Powiatowej Policji w Środzie wielkopolskiej zorganizowano 3 spotkania edukacyjne dla 60 rodziców oraz 151 uczniów szkół podstawowych.

IX.6. Program „ARS, czyli jak dbać o miłość?”

Celem programu, nad którym objął patronat Minister Edukacji Narodowej, jest ograniczenie skutków zdrowotnych używania tytoniu, alkoholu oraz innych środków psychoaktywnych.

W roku szkolnym 2018/2019 w realizacji programu na terenie powiatu średzkiego uczestniczyło 621 uczniów z 4 zespołów szkół ponadgimnazjalnych. PSSE brała również czynny udział w promowaniu ogólnopolskiego konkursu pod hasłem „Szkoła wolna od używek”.

IX.6. Profilaktyka nowotworów - raka szyjki macicy

W 2019 r. adresatami projektu, którego celem jest zwiększenie wykrywalności, a tym samym - obniżenie występowania i umieralności na raka szyjki macicy, były osoby dorosłe oraz uczniowie szkół ponadgimnazjalnych.

W programie „Wybierz życie – pierwszy krok” wzięło udział 379 uczniów, 55 rodziców oraz 33 nauczycieli z 4 szkół. Ponadto, szeroko prowadzono akcję dystrybucji materiałów oświatowych.

IX.7. Profilaktyka chorób

IX.7.1. Przeciwdziałanie występowaniu wszawicy w szkołach

Celem działań profilaktycznych w 2019 r. było dalsze rozpowszechnianie wiedzy na temat sposobów zapobiegania i rozprzestrzeniania się wszawicy. Grupę docelową na terenie powiatu średzkiego stanowiła kadra pedagogiczna szkół i przedszkoli, a także personel w przychodniach lekarzy rodzinnych, ośrodkach medycyny szkolnej oraz indywidualnych praktyk pielęgniarskich.

Informacje dotyczące zapobiegania i zwalczania wszawicy u dzieci i młodzieży, przygotowane przez GIS, wraz ze stanowiskiem Departamentu Matki i Dziecka Ministerstwa Zdrowia zamieszczono na stronie internetowej Stacji.

IX.7.2. Profilaktyka grypy

Podobnie jak w latach poprzednich, w okresie poprzedzającym wzrost zachorowań na gripę i przypadki grypopodobne przeprowadzono akcję informacyjną, polegającą na przekazaniu podmiotom leczniczym materiałów informacyjno-edukacyjnych na temat kampanii i konkursu pt. „Zaszczep się wiedzą o szczepieniach”.

Ponadto, informacje dotyczące zapobiegania grypy przesłano elektronicznie do 52 placówek oświatowych, 6 urzędów oraz 30 przychodni lekarskich, ośrodków medycyny szkolnej i

indywidualnych praktyk pielęgniarских. Równolegle prowadzono dystrybucję materiałów oświatowych.

IX.7.3. Profilaktyka chorób odkleszczowych

W 2019 r. kontynuowano projekt dotyczący zagrożeń zdrowotnych związanych z pokąsaniem przez kleszcze. Działaniami edukacyjnymi objęto 1 052 osoby.

W ramach akcji pt. „Mały kleszcz – duży problem?” zrealizowano szkolenia dla kadry pedagogicznej szkół podstawowych oraz pogadanki (prezentacje) dla uczestników turnusów letniego i zimowego wypoczynku, a także - słuchaczy debaty społecznej nt. bezpieczeństwa seniorów w Środzie Wielkopolskiej.

Działania profilaktyczne prowadzono również w punkcie informacyjno-edukacyjnym podczas Dni Powiatu Średzkiego.

IX. 8. Program „Skąd się biorą produkty ekologiczne”

W grudniu 2019 r., zgodnie z porozumieniem zawartym pomiędzy Głównym Inspektorem Sanitarnym i Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi, rozpoczęto nowy program edukacyjny pt. „Skąd się biorą produkty ekologiczne”. Wytypowano i poinformowano przedszkola, które będą realizować edycję pilotażową programu na terenie powiatu średzkiego.

IX.9. Pozostałe działania

IX.9.1. Światowy Dzień Zdrowia

W 2019 r. z okazji Światowego Dnia Zdrowia, w ramach akcji pod hasłem „Zdrowie dla wszystkich” przeprowadzono działania informacyjno-edukacyjne w 4 szkołach dla 331 uczniów.

IX.9.2. Promocja szczepień ochronnych

W roku sprawozdawczym prowadzono następujące akcje informacyjno-edukacyjne promujące szczepienia ochronne: „Zaszczep się wiedzą o szczepieniach” oraz „Europejski Tydzień Szczepień”.

W ramach akcji przekazano materiały informacyjne do wszystkich placówek nauczania i wychowania oraz przychodni lekarzy rodzinnych, a także opublikowano informacje na stronie internetowej Stacji.

IX.9.3. Akcje „Bezpieczne ferie” i „Bezpieczne wakacje”

W 2019 r. w akcji uczestniczyło 971 osób z 22 placówek wypoczynku (obozów, kolonii i półkolonii). Przeprowadzono liczne pogadanki, dotyczące profilaktyki tytoniowej i chorób odkleszczowych, profilaktyki grypy, racjonalnego odżywiania, a także niebezpieczeństw zdrowotnych, wynikających z używania środków zastępczych i narkotyków. Organizatorom wypoczynku przekazano ulotki informacyjne.